

De SDG's in België: rapportering en toekomstige acties

22 november 2017

Deze conferentie had als centrale vraagstelling hoe we ons kunnen inzetten om samen te evolueren in de richting van de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen (SDGs). De uitvoering van de Agenda 2030 is immers relevant voor alle maatschappelijke actoren: openbare diensten, bedrijven, middenveld, academische wereld en bezorgde burgers.

Professor Olivier De Schutter, voormalige Speciale VN-Rapporteur over het recht op voedsel en lid van het VN-Comité inzake economische, sociale en culturele rechten, Mevrouw Barbara Pesce-Monteiro, directeur van de kantoren van de Verenigde Naties in Brussel en Professor Jean- Pascal van Ypersele, lid van de groep van 15 vooraanstaande wetenschappers die het Global Sustainable Development Report opstellen, lichtten hun visie toe.

Via een panelgesprek met politiek verantwoordelijken en vragen uit de zaal werd de vraagstelling verder uitgewerkt. Ook een panelgesprek met enkele leden van het maatschappelijk middenveld zorgde voor verdere uitdieping.

Verschillende rondetafelgesprekken boden de mogelijkheid aan deelnemers om een eigen inbreng te doen voor de uitvoering van de SDG's in België. De samenvatting hiervan, maakt het voorwerp uit van dit document.

Ronde tafel 1

Hoe kunnen we beter inzetten op beleidscoherentie voor duurzame ontwikkeling?

Inleiding

Beleidscoherentie voor Duurzame Ontwikkeling (PCSD) vat de essentie van de 2030 Agenda. Meer nog dan een specifieke target (17.14) is dit principe de weerspiegeling van het uitgesproken transversale karakter van de Agenda: van de synergiën en trade-offs tussen de verschillende SDGs en targets; tussen de verschillende sectoren; tussen acties op lokaal, nationaal, regionaal en internationaal vlak; en uiteindelijk ook tussen de verschillende generaties.

Het operationaliseren van deze visie naar concrete actie vormt dan ook een belangrijke uitdaging. Vragen die daarbij gesteld kunnen worden zijn:

- Welke zijn de belangrijkste bouwstenen in de uitwerking van een PCSD kader?
- Hoe rapporteren we best over voortgang en opvolging?
- Hoe betrekken we best de verschillende actoren – overheden, private sector, middenveld, burger – die een rol te spelen hebben?

Aandachtspunten

Groep 1

- "Kortetermijndenken" bij de besluitvorming, met name de politieke;
- Verschillende termijnen van de Strategieën, Langetermijnvisies, Programma's, enz.;
- Verkokering van de wetgevingen (tussen machtsniveaus of binnen eenzelfde machtsniveau) die elkaar soms tegenspreken of tegenwerken;
- Verantwoordelijkheid voor de coherentie in het beleid niet toevertrouwd aan één actor/één instelling;
- Competitiegeest die in alle domeinen overheerst;
- Complexe "architectuur" van België;
- Menselijk redeneren en functioneren in tegenspraak met de cycli in de natuur.

Aanbevelingen

- Governance versterken, met name via participatie;
- Een systemische cultuur ontwikkelen, meer bepaald via educatie;
- Een inventaris opstellen van de bestaande instanties voor duurzame ontwikkeling om:
 - o De SDG's in hun werkzaamheden te integreren,
 - o Een betere samenwerking te verzekeren.
- Erop toezien dat voldoende middelen worden toegewezen aan duurzame ontwikkeling en de actoren ervan;
- Zorgen voor interfederale samenhang, en meer bepaald voor
 - o Samenhang in de wetgevingen,
 - o De uitbouw van een permanente structuur voor opvolging en implementatie van de SDG's,
 - o De uitbouw van een interparlementair controlecomité,
- De SDG's integreren in de instanties met beslissingsmacht (regeringen, parlementen, administraties);
- Beter gebruik maken van systemische instrumenten zoals impactanalyses of toekomstverwachting.

groep 2

- Werk samen rond een paar concrete thema's (Flagship-initiatieven) bv. duurzame aankopen
- Bouw financiële incentives in tot interdepartementale samenwerking:
 - o Verkokering van de budgetten aanpakken door een deel van de reguliere budgetten te reserveren voor interdepartementale projecten. Geld is te vinden via een overlapcheck.
 - o Incentives voor roteren / muteren van personeel, zelfs over beleidsniveaus heen (federaal naar gewesten en gemeenschappen en omgekeerd).
- Bijkomende vorm van beleidscoherentie: gap tussen KT-beslissingen en LT-visies. Voorstel om check (RIA?) of de KT-beslissingen wel stroken met de LT-visies (incl. SDG's) in te bouwen.
- Sensibiliseer om aandacht te besteden aan interdepartementale samenwerking.
- Zoek een wervend project (à la Burgemeestersconvenant) waar iedereen met enthousiasme samen aan wil werken. Een ministerconvenant bestaat eigenlijk al, nl. IMCDO. Het wordt voorgesteld om dit platform te intensifiëren en flagship-initiatieven zoeken om samen aan te werken (zoals nu al aan duurzame aankopen).

Ronde tafel 2

Hoe de indicatoren kiezen ter opvolging van de SDG's op Belgisch niveau ?

Inleiding

Momenteel is op verschillende niveaus al heel wat gebeurd inzake indicatoren voor opvolging SDG's:

- Op niveau VN
- Op niveau OESO
- Op niveau Eurostat
- Op Belgisch niveau: o.m. NVR-review met 34 indicatoren (2 per SDG)
- Op regionaal en federaal niveau

De Werkgroep SDG's van het Interfederaal Instituut Statistiek (IIS) coördineert het geheel van Belgische inspanningen op vlak van de keuze en uitwerking van indicatoren.

De ronde tafel bespreekt in dit verband 3 vragen:

- Welk soort proces opzetten om de keuze te bepalen van de meest geschikte op te volgen indicatoren op Belgisch niveau ? Welke actoren betrekken ? Welke rol is hierbij weggelegd voor de regering en het IIS ?
- Welke criteria gebruiken om de geschiktheid van de indicatoren te bepalen op Belgisch niveau ?
- Hoe de coherentie verzekeren tussen de indicatorensets ontwikkeld op de verschillende niveaus en in de verschillende sectoren, waarbij tegelijk de ieders specificiteit wordt erkend ?

Aandachtspunten en aanbevelingen

- Zorgen voor participatie van alle belanghebbenden moet zorgen voor gedragenheid van de keuze en interpretatie van de indicatoren. Betrokkenheid van het middenveld, lokale besturen, bedrijfswereld, burgerinitiatieven,... Maar tegelijk ook zorgen voor top down-aanpak: van bovenaf (werkgroep SDG's van IIS) voorstel voorleggen aan belanghebbenden dat door hen kan worden beoordeeld.
 - Beoordeling door belanghebbenden kan gebeuren:
 - In Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling
 - Via moderne tools voor inspraak van veelheid van actoren
 - Via best practices in andere landen op dit vlak

Inventaris maken van welke instanties nu al bezig zijn met dataverzameling in kader van SDG's via de app van de SDG's, via koepelorganisaties als VBO, Unizo, ..., via lokale platformen.
- Vraag naar selectie van indicatoren (beperkte lijst) om het geheel beheersbaar te houden, maar tegelijk ook aandacht voor alle relevante aspecten.
- De lijst van gekozen indicatoren mag niet definitief zijn: ruimte openlaten voor verbetering en evolutie van de lijst op basis van nieuwe gegevens die beschikbaar komen of nieuwe inzichten/modellen om bepaalde aspecten in kaart te brengen. Permanente evaluatie van de indicatoren op basis van relevantie, kwaliteit, coherentie met andere landen.
- Aandacht besteden voor kwalitatieve aspecten ter aanvulling van kwantitatieve indicatoren.

Ronde tafel 3

Welk rapporteringsproces volgen we voor de implementatie van de SDG's?

Inleiding

Gezien de omvang van Agenda 2030 en het groot aantal betrokken niveaus zijn er een aantal vragen over de rapportering van de SDG's.

- Welke processen moeten er worden ontwikkeld opdat elke actor zich betrokken voelt en de eigen bijdragen onder de aandacht kan brengen (te betrekken actoren en rol van elke actor, proces van uitwisselen en delen enzovoort)?
- Welke inhoud moet deze rapportering krijgen: moeten we gaan naar een inventaris van de initiatieven en van het beleid dat wordt gevoerd om de SDG's te verwezenlijken of moet er voorrang gegeven worden aan het onder de aandacht brengen van goede praktijken en vernieuwend beleid?

Aandachtspunten en aanbevelingen

Over het proces

- Timing: het rapporteringsproces vraagt tijd en het is essentieel dat de nodige tijd en energie daaraan worden besteed

In dat perspectief wordt voorgesteld een duidelijk kader te ontwerpen voor het uitwerken van de volgende rapporteringsoefeningen (timing en fasering) en dat te communiceren naar de actoren toe zodat zij tijd krijgen om zich te organiseren als ze aan de rapportering willen deelnemen.

- o Welke planning om het volgende opvolgingsrapport van de verwezenlijking van de SDG's uit te werken (2 rapporten per legislatuur voorzien in het kader van de Nationale Strategie Duurzame Ontwikkeling)?
 - o Doelstellingen van de rapportering?
 - o Moet voorafgaand een inhoudelijk kader worden bepaald om het vast te leggen proces uit te denken? Of moet die inhoud volledig participatief worden bepaald met de stakeholders?
- Transparantie/openheid/dialoog: het is essentieel de actoren van het middenveld (alleszins de major groups) te betrekken bij het proces door hun voldoende tijd te geven om reëel bij te dragen aan de rapportering. Eveneens van belang is het betrekken van de parlementen.
 - o Om te weten wie betrokken moet worden: een inventaris opstellen van de actoren met belangstelling voor deelname aan de rapportering en daarbij verder gaan dan de actoren die werden geraadpleegd in het raam van het rapport ter voorbereiding van de NVR
 - o Nood aan bewustmaking van de verschillende actoren opdat zij begrijpen hoe belangrijk deelnemen aan de rapportering is, en nood aan communicatie over de doelstellingen van de rapportering
 - o Om alle actoren die dat wensen in staat te stellen om deel te nemen: geschikte methodes bedenken om de bijdragen te communiceren (bv. online methodes, die minder tijd in beslag nemen dan deelnemen aan vergaderingen)
- Het is van belang dat actoren die aan de rapportering deelnemen feedback krijgen
- Discussie rond de institutionele structuren die gemobiliseerd moeten worden om de rapportering uit te werken: nood aan oprichting van nieuwe structuren (bv. Nationale

Commissie Duurzame Ontwikkeling) versus gebruik maken van de bestaande structuren Geen consensus over dit onderwerp tijdens de rondetafel.

Sur le contenu

- Discussie over goede praktijken versus inventaris van gerealiseerd beleid/initiatieven:
 - o Tendens om de voorkeur te geven aan een nogal uitvoerige aanpak: rapportering over alle SDG's en zo volledig mogelijk, met inbegrip van de initiatieven van de verschillende soorten actoren en met een zo realistisch mogelijk beeld
 - o Het kan interessant zijn de goede praktijken naar voor te schuiven om communicatieve redenen maar de rapporteringsoefening mag daartoe niet beperkt blijven
- Belangrijk niet alleen maatregelen te rapporteren maar ook de impact van die maatregelen op hun reële bijdrage aan de SDG's
- De successen tonen maar ook de gebieden waarop België vooruitgang moet boeken
- De rapportering zou een evaluatie moeten omvatten, meer bepaald aan de hand van indicatoren (nagaan welke beschikbaar zijn), van de reële situatie ten opzichte van een traject naar horizon 2030 dat België zou moeten volgen om de SDG's te halen
- Discussie rond de bekrachtiging van de gegevens (hoe de waarachtigheid van de gegevens bepalen en vooral het feit dat de gerapporteerde initiatieven werkelijk werden geleid door de SDG's?) en van de gegevensselectie (om geen onleesbaar rapport te krijgen) => welke methode gebruiken?

Ronde tafel 4

Hoe mobiliseren we de actoren rond de uitvoering van de SDG's?

Inleiding

De Agenda 2030 is van toepassing op ons allemaal en de uitvoering van de SDGs vereist dus de participatie van iedereen. Hoe kunnen de verschillende actoren op hun niveau acties invoeren die bijdragen aan de implementatie van de SDGs?

- Zijn er prioritaire doelgroepen te mobiliseren en wie?
- Welke partnerschappen kunnen worden gecreëerd om deze implementatie te vergemakkelijken en complementariteit tussen actoren te versterken?

Aandachtspunten en aanbevelingen

Groep 1

- **De media en de culturele sector activeren:**
 - o de media en de culturele sector hebben een doorslaggevende opdracht inzake informeren en bewustmaken maar kunnen ook een hefboom zijn door het produceren van cultuurobjecten die mobilisatie van de burger in de hand kunnen werken (bv. de film "Demain"). Het is dan ook van wezenlijk belang dat ze worden ingeschakeld bij het promoten en verklaren van de SDG's.
 - o het is belangrijk deze groepen te sensibiliseren om samenhang te brengen in hun werking en actie (tegenstrijdige boodschappen).
- **Mikken op tussenpersonen om door te dringen tot moeilijk bereikbaar publiek:**
 - o leerkrachten (leerlingen)
 - o vrouwen (andere vrouwen, kinderen)
 - o maatschappelijk werkers (achtergestelde groepen)
 - o verenigingsleven (particulieren, allerlei mensen)
 - o bedrijven (werknemers)
 - o academische wereld (onderzoek, studenten)
 - o ambtenaren
 - o burgerinitiatieven zoals transitiewijken

Een hervorming van de initiële opleiding van leerkrachten werd voorgesteld om daarin de SDG's op te nemen.

- **Opleidingstools ontwikkelen bestemd voor actoren die de rol van doorgeefluik spelen:**
 - o die vertrekken van vragen/onderwerpen die het doelpubliek interesseren, en die ten minste 3 SDG's aankaarten (niet te veel willen aanpakken maar zich ook niet tot één SDG beperken)
 - o die deskundigheid inzake duurzame ontwikkeling combineren met een taalgebruik afgestemd op het doelpubliek
 - o die rekening houden met bestaande instrumenten en gebruik maken van de verwezenlijkingen van het doelpubliek
 - o die zich invoegen in reeds bestaande opleidingen en acties (curricula, workshops, bedrijfsplannen, enz.)
 - o die methodes inbouwen om de acties die ze teweegbrengen te delen en te rapporteren, zodat de processen voor het realiseren van de SDG's dynamisch en blijvend worden
- **Plannen en/of programma's gebruiken/ontwikkelen om een benadering en een totaalbeeld te krijgen van de uitvoering van de 17 SDG's** (tegenover de privé-initiatieven of lokale

initiatieven die zich in één of enkele SDG's specialiseren) en de negatieve interacties tussen SDG's evalueren en beheren

- **Bepaalde transversale interventievectoren mobiliseren:**
 - o sensibiliseren voor het gebruik van geld bij de verwezenlijking van de SDG's (benutting van bankfondsen, financiële producten), eventueel fiscale stimuli voorzien voor "SDG-compatibele" producten of initiatieven
 - o de steun versterken voor onderzoeks- en opleidingsprogramma's die een systemische benadering van de SDG's inbouwen (met impactanalyse: niet alleen de doelstellingen inschatten die men ermee hoopt te verbeteren maar ook de negatieve gevolgen die ze mogelijk teweegbrengen)

Groep 2

- Een probleem is de veelheid aan initiatieven => daardoor dubbel werk, gebrek aan samenwerking, wie is waar mee bezig?
 - o Betere, duidelijke communicatie over initiatieven nodig. (Nederland heeft hiervan een beter overzicht)
 - o Bv. duurzaamheidsverslaggeving in bedrijven en overheid
- Verouderd educatief DO-materiaal
- Nood aan gemeenschappelijke taal
- Sensibilisatie rond 1 SDG alleen kan eigenlijk niet -> verankering rond alle SDG's nodig
Maar, omwille van effectieve mobilisatie en voortrekkersrol kan dit soms handig zijn bv. Colruyt
- Gebrek aan centraal infopunt
 - o Nu moet je steeds verschillende websites consulteren
 - o Onduidelijkheid: op welk niveau speelt de info, is het waardevol, relevant, ...?
 - o Hoe opvangen?
 - Doorverwijzen naar (degelijke) websites
 - Regelmatige bijeenkomsten (tussen info-aanbieders?) en luisteren naar elkaar
- Hoe **burgers** bereiken?
 - o Werken met lokale ankers? (bv. 11.11.11)
 - o 'Pilotgemeenten' van VVSG hebben als doelgroep hun burgers
 - o Burgerparticipatieplatformen rond SDG's
 - o Groepsaankopen van steden voor bv. zonnepanelen
Integratie SDG's in subsidiereglementen
- Hoe **bedrijven** mobiliseren/motiveren?
 - o Gedragsverandering nodig cf. modelprijs Economie 2017: economische beslissingen niet steeds genomen op rationele gronden.
 - o Winst maken (goedkoop produceren) als drijfveer
 - o Goede voorbeelden: milieucharter VOKA (Vlaams netwerk ondernemingen) succesvol
 - o Bedrijven al van bij begin betrekken bij SDG's
 - o Argumentatie (triggers) om niet enkel voor winst te gaan, maar ook sociale verantwoordelijkheid te nemen:
 - Financieel/fiscaal interessant
 - Druk van consument
 - Druk van sociale media
 - o Ook sectorfederaties hebben een rol bv. duurzaamheidsverslag opleggen cf. Essencia, VBO
 - o Tweespalt grote bedrijven vs kleine innoverende bedrijven

- Grote bedrijven: negatieve impact op SDG's, vaak met een lock-in effect
 - Veel innoverende bedrijven en businessmodellen, start-ups die wel maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen. Deze moeten ook in de picture komen; hiervoor zijn instrumenten, maar ze worden nog te weinig gebruikt.
- Consument zou volledig ingelicht moeten worden inzake sdg-impact van producten
 - Maar maatschappelijke kost te weinig meegenomen (gekwantificeerd)
 - Vrijwillig engagement hiertoe is onvoldoende: bedrijven zouden verplicht moeten worden + controle nodig
- **Droom/visie voor de toekomst nodig**
 - Cf. Pulse ([transitienetwerk cultuur](#)) heeft dit als één van de enigen
- Samenleving: is energiek (er gebeurt veel), maar te weinig inspraak van burgers op lokaal niveau
 - Jongeren hierbij niet vergeten
 - Onderwijs
 - bv. Unesco-scholen
 - Milieuzorg op School (SDG's toevoegen?)
 - SDG's in leerplannen?
 - Brede cultuursector
 - Sportsector
 - Te weinig aandacht in populaire cultuur aan SDG's
 - Vaak gebrek aan geld voor duurzaam gedrag?
 - Geld besparen als stimulans voor mobilisatie burgers
 - Media spelen grote rol in mobiliseren ...
- Partnerschappen: mogelijkheden voor de toekomst
 - Co-creatie: verschillende experts realiseren samen
 - Bestaansreden Pulse
 - Publiek private samenwerkingen (Parténariats Public Privé)
 - Steun bieden aan verschillende initiatieven van onderuit, i.p.v. ze te beperken
 - Bv. stadslabo's: 1 loket voor ondersteuning faciliteert uitwisseling en netwerking
 - Dit kan ook op grotere schaal, en op elk bestuursniveau
 - Resultaten bundelen en bekendmaken

Ronde tafel 5

Hoe bepalen we de prioriteiten voor de uitvoering van de SDG's?

Inleiding

De Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling is universeel, de vertaling daarvan op landenniveau moet dan ook op basis van specifieke doelstellingen gebeuren. Gezien de omvang van het werk en het tijdsframe (2030), moeten prioriteiten vastgesteld worden. Zowel om de acties van alle actoren richting te geven, als om de nodige middelen te verdelen.

- Via welk proces moeten we deze prioriteiten definiëren?
- Hoe kunnen we de Belgische prioriteiten aanduiden?

Aandachtspunten

- In de discussie kwam meteen een centraal aandachtspunt naar voor: het valt de deelnemers op dat de SDGs nu vaak gebruikt worden om het lopend beleid te legitimeren in plaats van aan te sturen. Een correcte gap-analyse om te zien wat ontbreekt en waar acties acuut zijn is bijgevolg uiterst nuttig voor de implementatie van de 2030ASD.

Aanbevelingen

De deelnemers reiken volgende aanbevelingen aan in de vorm van voorwaarden die bijdragen tot een zinvolle gap-analyse (maar ze vormen ook zinvolle richtlijnen voor SDG implementatie in zijn geheel): (1) een beleidsplan met politieke verantwoordelijkheid én (2) samenwerking tussen de verschillende beleidsentiteiten, (3) correcte data die *up to date* zijn, (4) een actief middenveld.

- 1. Er is nood aan een **officieel beleidsplan SDGs** (op federaal niveau het plan DO bv.) dat de nodig politieke verantwoordelijkheid (*accountability*) inhoudt, met hierbij voldoende aandacht voor zowel interne als externe acties. De overheid krijgt zo een bindend beleid waar ze haar verantwoordelijkheid opneemt. Zo vermijden we ook dat men onder het mom van de 2030ASD verantwoordelijkheid doorschuift naar de partners. Een oproep naar partners is goed, maar de deelnemers benadrukken dat dit complementair moet zijn.
- 2. Coherentie tussen de verschillende beleidsentiteiten en niveaus is cruciaal, zeker gezien de SDGs voornamelijk gaan over gedeelde bevoegdheden. Zo kunnen we de SDGs echt als kompas gebruiken om het beleid richting te geven. Momenteel zien we bv. verschillende trajecten die naast elkaar lopen. Belangrijk hierbij is echter ook dat versterkte initiatieven mogelijk moeten blijven binnen een gemeenschappelijk kader, het is niet de bedoeling elkaar te vertragen. Het mutualiteitsprincipe moet de verschillende niveaus versterken, zo ontstaat een context van structureel overleg.
- 3. In deze context kan het **middenveld** zijn acties op een complementaire manier coördineren én op een gestructureerde manier reageren. De deelname van het maatschappelijk middenveld vindt idealiter plaats binnen een wettelijk stevig omkaderde raden voor een maximum aan toezicht, transparantie, en impact.
- 4. Correct cijfermateriaal dat *up to date* is, is essentieel. De deelnemers vermelden hierbij expliciet het werk van [Eurostat](#). Daarnaast is het huidige werk van het Interfederaal Instituut voor Statistiek (IIS) belangrijk, en ook een mooi voorbeeld van meer coherentie tussen de verschillende beleidsniveaus. Nuttig is hierbij ook om te kijken naar wat er op het terrein plaatsvindt. Meten de indicatoren ook echt wat ze moeten weten? Geven de cijfers ons een compleet en correct beeld?

We kunnen concluderen dat een gap-analyse zinvol en succesvol is wanneer aan deze aanbevelingen en aandachtspunten voldaan is.